

TWEE EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Waarin we allerlei nieuws vernemen.

— Alle vestingen van Brugge moeten verdwijnen. Onze stad zal open liggen gelijk een dorp!

Zoo ongeveer ging de roep door de stede. En vele burgers spoedden zich naar de wallen, waar ze zich met eigen oog van de waarheid der tijding overtuigden. Op last der Franschen was een gansch leger werklieden druk aan den arbeid, om het fiere Brugge te ontmantelen. Jan van Ghistele en verscheidene schepen, allen ijverige Leliaarts, kwamen ook ter plaatse. Het scheen hun niet te deren, dat de stad, waar toch ook zij geboren waren, zoo diep vernederd werd.

— Bedriegen mijne oogen mij... of zie ik wel? riep eensklaps Jan van Ghistele. Is dat niet de verbannen deken der wevers, Pieter de Coninc, die ginds nadert. Zou hij zich waarlijk in de stad durven vertoonen?

— 't Is de oproerige deken, bekende de andere magistraten en hunne stem klonk onrustig.

Inderdaad Pieter de Coninc kwam naar de wallen toe. Eene wijle bezag hij met zijn eenig, flinkerend oog de arbeiders.

— Wat! kreet hij dan verontwaardigd. Zie ik hier Vlamingen? En vernielen zij met eigen hand de hoogten en muren, die onze fiere steden beschermen moeten? Schenden zij zelf de vrijheden, door onze ouders en ons, met zweet en bloed gekocht!

De werklieden keken verrast op.

— Dekens De Coninc! galmde het in 't ronde.

— Dekens De Coninc is daar!

— Houd, houd op! gebood de verbannen hoofdman, die op de tijding dat de Bruggelingen begonnen te morren, ijlings uit Damme terugkeerde.

Ga naar huis! 't Is op bevel der Franschen, dat ge dit doet! De Fransche koning, noch zijn landvoogd, kunnen ons knechten. Klauwaarts verdragen geen dwang! Neen, heeren schepenen, en nu richtte hij den blik op Jan van Ghistele en diens vrienden, neen, Klauwaarts sleepen geen ketenen! In naam van het volk gebied ik dit werk te staken.

Even aarzelden de werklieden... één oogenblik maar... en dan wierpen zij onder luid gejuich hun gereedschap neer.

— Laat ons vertrekken! drong Jan van Ghistele bij zijne vrienden aan. Als de oproerkraaier beveelt, dat men ons het hoofd afsla, zal de menigte ook gehoorzamen.

De Leliaarts snelden weg.

— Volk van Brugge, de dag der verlossing, der vrijheid naakt! kreet De Coninc. Wij zullen eendrachtig en moedig zijn, nietwaar?

— Heil De Coninc! donderde het. En dat was 't antwoord, 't fiere antwoord, hetwelk bewees, dat het volk weer naar zijne leiders luisterde.

* * *

Ja, de Klauwaarts waren 't vreemde juk moede. Jan van Namen en Guido, beiden zonen van den gevangen graaf en vooral Willem van Gulik, een kleinzoon van den oude Gwyde, waren heimelijk naar Vlaanderen gekomen, om een opstand te verwekken en te leiden. Willem van Gulik liep de streek langs den zeekant af, om mannen te verzamelen. Zijne vrienden volgden zijn voorbeeld en ook Jan Breydel spande alle pogingen in teneinde een oproer tegen de Franschen en de Leliaarts te verwekken.

Zekeren namiddag kwam de deken der beenhouwers te Male. Daar stond een slot der Vlaamsche graven, nu echter door Fransche soldeniers bezet en gedeeltelijk ingericht als herberg.

Breydel beschouwde eene wijle het sierlijk kasteel.

— Eens was deze sterkte de verblijfplaats onzer vorsten.. en nu... helaas! nu is 't een Fransch nest. Liever zage ik het met den grond gelijk! Kom, laat ons eens gaan zien, of er eene sterke macht aanwezig is!

De onverschrokken Bruggeling begaf zich in de herberg. Een tiental Fransche huurlingen zaten te dobbelen; een boer, blijkbaar een Vlaming, een half onbeschaafde echter, zag het spel aan. Breydel vroeg een kroes wijn en nam bij eene lompe tafel plaats.

Eenige oogenblikken later trad een nieuwe bezoeker binnen, wiens spraak hem ook als een Vlaming kennen deed. Hij begeerde brood en toen dit voor hem stond, nam hij een mes, dat op eene tafel lag, om de homp in stukken te snijden. De boer, die zooals we vertelden, het teerlingspel

der Franschen volgde, had zijdelings, den laatst binnengekomende beloerd en sprong nu wild naar dezen toe, schreeuwende :

— Hei kameraad, ge moet met mij vechten !

De vreemdeling, die juist wilde beginnen te eten, vroeg verwonderd :

— Ik met u vechten ?

— Ge kent toch onze gewoonten, ¹⁾ denk ik. Dat mes behoort mij. Ik heb het op de tafel gelegd, als eene uitdaging. Wie het opneemt is mijn man. Alloh ! Zijt ge gereed ?

— Maar vriend, ik ben geen bekkesnijder ! Ik ken u niet, waarom zouden wij elkander toetakelen zonder de minste reden ?

— Hoor eens, ge hebt mijn mes gegrepen en al uw gebabbels, kan u geen zier helpen. Sta op... en toon wat ge kunt. Ik wil bloed zien !

Nu kwam Jan Breydel er tusschen.

— Schaam u ! sprak hij tot den twistzoeker. Is het nu een tijd voor Vlamingen, om onder elkander ruzie te maken ? Als ge vechten wilt, schaar u dan bij de mannen, die ons land van de vreemdelingen willen verlossen. Maar houd ondereen vrede.

— Bemoeit gij u met mijne zaken ? snauwde de boer den deken bits toe. Neem ook mijn mes op als ge durft ; als ik dezen melkbaard eenige kerven over zijne tronie gegeven heb, zal ik u van hetzelfde laken een kleed maken !

— Ge spreekt stout, hernam de beenhouwershoofdman kalm. Ik verbied u dezen vreemdeling, die mij een eerzaam koopman toeschijnt, ook zelfs met den vinger aan te raken. Hoort gij het, snoever, Jan Breydel verbiedt u dit !

— Zijt gij Jan Breydel ? stamelde de kemphaan. Waarlijk... zijt gij hem ?

De soldeniers hadden hun spel gestaakt, omdat ze meenden eene worsteling te zullen aanschouwen. Ze verstonden het gesprek niet, doch de naam van Breydel trof hen. Een hunner trad vooruit.

— Waarlijk 't is Breydel, 't is die verwaande beenhouwer ! riep hij. Ah, wij hebben nog een eitje met elkander te pellen !

De deken staarde den krijgsman eene wijle aan.

— 'k Herken u, sprak hij dan bedaard. Gij zijt 't ventje, dat mij eens den weg wilde versperren bij de Damsche poort en als een tolleke ronddraaide, toen ik tegen u bonsde.

1) Vechten was toen voor velen eene liefhebberij. De adel streed met lansen en zwaarden, de boeren gebruikten messen. En menige kemphaan hing zijn mes in eene taveerne op, als eene uitdaging zooals het hier gebeurde. De magistraten moesten er streng tegen ingaan. Onder meer werd in vele gemeenten bepaald, hoe lang een mes zijn mocht. Dan hing aan 't raadhuis een model-mes. Dat bekkensnijden bleef lang in de zeden en is helaas ! nog niet geheel verdwenen.

— Ik ben Remy, soldenier in 's konings leger en gij zijt de hoofdman der Brugsche muiters! ¹⁾ schreeuwde de Franschman, half dol van woede bij de herinnering aan zijne vernedering op den morgen van Maerlants' begrafenis, gelijk onze lezers zich nog zullen herinneren.

— Muiters! herhaalde Jan Breydel. Wij zijn Klauwaarts, wij verdedigen onzen grond tegen eene bende vogelverschrikkers, door een munt-schrooder herwaarts gezonden op verzoek van laffe eerlooze Leliaarts.

— Ik daag u tot een gevecht uit! siste Remy.

— Wie brengt ge mee? spotte Breydel.

— Niemand! Kameraden, hoort ge het... ik alleen vecht tegen dien muiter! Ik verlang geen hulp! Zijt ge gereed, Brugsche oproermaker? Kom, ik zal u den strop besparen, want ge weet binnen kort worden alle Vlaamsche koppigaards aan de galg gehangen. ²⁾ Maar gij, Klauwaart, gij zult sterven door de handen van een Franschen soldenier!

— Babbelen, snoeven kunt ge wel! hoorde de deken. Welk wapen kiest de moedige huurling? Ik strijd met de vuist.

— Dit wapen! tierde Remy en onverhoeds wilde hij Jan een lang mes in 't harte steken.

Doch de deken der beenhouwers was op eene lafheid bedacht, sprong even ter zijde en toen de soldenier, zijn doel missende, voorwaarts stoof, greep Breydel den bluffer snel bij den nek, hief hem als een konijn van den grond en smakte hem met eene hevige bons op den vloer, voor de voeten der overige Franschen.

— Zoo zullen de muiters de vreemde verdrukkers vermorzelen! riep hij woest, snel de taveerne verlatende, want hij begreep wel, dat de andere krijgslieden hem op 't lijf zouden vallen.

De ongelukkige soldenier was op den slag dood. Hij droeg eene vreeselijke wonde aan 't hoofd. Ah! hoe wreed waren die duistere tijden der middeleeuwen! Hoe licht werd er gerekend over het leven van een medemensch!

De Franschen stonden geheel verbijsterd bij 't lijk van hun armen makker.

— Wraak, wreak! kreet er eindelijk een. Allen stormden de herberg uit. De deken was in 't bosch verdwenen. Niemand scheen veel lust te hebben zich in 't woud te wagen. Ieder vreesde eene ontmoeting met dien verschrikkelijken beenhouwer. Intusschen hadden de twee andere Vlamingen, ofschoon geen schuld aan 't geval hebbende, zich haastig uit de voeten gemaakt. De vechtlustige boer bedacht met vreeselijken angst, dat hij bijna met dien sterken Breydel aan den slag geweest was.

1) Dat die van Brugghe niet dan vuyle meutmakers en waren.

2) De belediger zei dat die ruart (Chatillon) de meutmakers uytrecten, zoude, zoot behoorde.

Intusschen liep Breydel hevig opgewonden voort.

— Een deken wordt in de eerste de beste taveerne als mouter uitgeschoolden en gelijk een laat behandeld. Ha ! is Vlaanderen dan waarlijk een slavenland ? De toestand moet veranderen. Alle verdrukkers zullen verplet worden, gelijk ik dien huurling vernietigde. Dit tooneel is een voorteeken van wat er gebeuren zal : de Klauwaarts maken hunne vijanden onschadelijk. Weg met die kasteelen van Syssele... weg ook met Male... de verdrukkers hebben het ontwijd... weg met die nesten, die krochten ! Vrijheid, vrede... maar eerst geweld !

Jan Breydel had eene ontmoeting met zijn knecht Flip voorbereid. Weldra zag hij den jonkman en deelde hem 't gebeurde mee.

— Wel gehandeld meester ! De vijanden hebben tot heden toe baas gespeeld... nu komt de beurt aan ons. Weet ge al, dat ook Gent in volslagen oproer is ?

-- Gent ?

— Ja, meester. Daar ook moesten de nederige burgers betalen zonder ophouden en werden ze als lijfeigenen behandeld. Maar 't was er op ! De arbeiders werkten niet meer. De Franschen en Leliaarts wilden de lediggangers¹⁾ doen aanhouden, doch 't spel verkeerde. Het woedende volk sloeg de soldeniers plat als eene vijg ; de Leliaarts schepenen, die maar moedig zijn, als ze krijgslieden rond zich zien, voelden nu, dat ze een hazenhart hebben... en hazenpooten ook, want ze kropen rap in 't Gravenkasteel. Doch ze zaten daar gevangen als ratten in de val, want de burgers belegerden de sterkte. En de magistraten moesten beloven naar den wil van 't volk te besturen.

— 't Gaat goed ! juichte Breydel. Ja, de opstand moet algemeen worden, en dan zullen we zien, wie de meesters zijn in Vlaanderen.

— Maar baas, nu eens over onze zaken gesproken ! De Gentenaars belegeren 't Gravenkasteel, zooals ik u vertelde, nietwaar ?

— Ja. Wat bedoelt ge ! Draai er maar niet te veel doekjes om, doch spreek vrij uit, al zijn uwe plannen stout !

— Stout, zoo zijn ze, maar we hebben al meer stoute stukken verricht. De arme Arnold zit nog altijd gevangen en ik weet maar één middel om hem te verlossen. We moeten 't Sysseelsche kasteel omver halen en dan was ons land meteen van een rooverskrocht verlost. Ik zal 't vuurtje wel stoken, zoodat eene groote meenigte burgers en boeren, die woedend zijn op de Leliaartsheeren, ons helpen zal.

---

1) Lediggangers zei men toen voor werkstakers.

— 't Sysseelsche slot moet verdwijnen en dat van Male ook! riep Breydel.

— Male is de sterkte van onzen graaf, meester.

Ja, maar met eene Fransche bezetting en 't zal moeilijk gaan deze te verdrijven, zonder 't kasteel aan te vallen en te verwoesten.

— Welnu, eerst Syssele, en dan Male, hernam Flip. De volgende week is er een geschikte avond om ons plan uit te voeren. Ik heb een bespieder, of beter eene bespiedster, want ze is eene vrouw.

— Wat zegt ge, Flip?

— Ja, meester, ge ziet ik ben voor krijgsoverste geboren. 't Is oprecht jammer, dat ik tot heden toe altijd met koeien, ossen, schapen en zwijntjes gevochten heb. Ik stel nu zelfs spionnen aan.

— 't Is geen tijd, om zottigheid te vertellen, Flip!

— Zottigheid, meester? Ik spreek in ernst. Van heden af ben ik strijder. En dat ik volkomen ingelicht word van alles wat er te Syssele gebeurt, is ook waar. In vijf woorden kan ik het u vertellen.

Breydel luisterde aandachtig naar het verhaal over de waarzegster.

— Ge zijt een slimme vogel, sprak hij lachend. Dus ge weet, dat er binnen zes dagen een feest gevierd wordt.

— Ja. Eenige Fransche heeren komen er hun buikske vullen en hun keeltje smeren. En dien avond, meester, moeten we gebruiken. Dan zal de vreugde in wanhoop verkeeren en de Leliaart heeft dat verdiend. Hij mag de straf voor de schandelijke volksverdrukking niet ontgaan. Hoe meer ik hier verkeer, hoe meer staaltjes ik van de verregaande hardvochtigheid van de heeren van Syssele, vader en zoon, verneem. In één woord, 't is vreeselijk, hoe ze te werk gaan, onrecht plegen, de landlieden uitzuigen, vernederen en schandelijk behandelen.

— Hun uur is geslagen, mompelde de deken der beenhouwers. Werk gij van uwen kant, ik van den mijnen, maar zorg, dat onze plannen aan 't oordeel van Willem van Gulik onderworpen worden. Zulks is noodig voor de eendracht en den goeden gang onzer zaak. Maar, om op uwe verspiedster terug te komen, vertelt ze u ook nieuws over Arnold?

— Weinig. Onze arme vriend brengt zijne dagen en nachten door in den kelder. Maar hij leeft nog, want de valsche Leliaart wil hem waarlijk op het feest aan de genoodigde vertoonen, natuurlijk om met de Klauwaarts te spotten.

— Ha! we zullen zien. wie er op dien stond lachen zal! siste Breydel. Hij leeft dus nog, hij zal vrij worden. Helaas! de arme Aleida is voor hem verloren.

— De jonkvrouw is toch niet dood, meester! kreet Flip verschrikt.

— Neen. Ware ze echter maar gestorven !

— Wat is er dan toch gebeurd ! Spreek, spreek !

— Ge weet immers, dat ze na het vreeselijk tooneel op het kasteel, waar de wreede Leliaart haar hoonde, zoo raar was in haar hoofd en ook verwarde taal sprak. Gisterennoen wist ze uit hare woning te ontsnappen, ze wilde weer naar Syssele. Onderweg moet ze gevallen zijn... een

HIJ VOND ZIJNE DOCHTER SLAPENDE. Blz. 201.

boer vond haar en bracht het ongelukkige meisje in zijn hoeke. Haar vader die nu ook Willem van Gulik volgt, ontving het nieuws en spoedde er zich heen. Hij vond zijne dochter slapende. 's Avonds liet hij ze met eene koets naar Brugge voeren. De heelmeeester zei, dat ze wandelen moest, daar de lucht haar overspannen gestel bedaren zou. Vrouwe Fierens geleidde haar kind door de stad. De maagd deed echter nog zonderling en hare

moeder begreep niet, wat Aleida al vertelde. Opeens kwam er een ruiter aangerend. Aleida zag hem, begon over al hare leden te beven, schold den edelman voor roover, wreedaard, moordenaar en slingerde hem nog verwijtingen naar 't hoofd. De ruiter was een zeer voorname Franschman; hij liet het meisje aanhouden. Vrouwe Fierens bad en smeekte, vertelde in hare wanhoop de gansche geschiedenis van Arnold en zei, dat haar ongelukkig kind elken ruiter den heer van Syssele meende te zien. Al hare jammerklachten baatten niets. Aleida had een hoogen Franschman beleedigd, openbaarlijk op grove wijze uitgescholden. Ze was krankzinnig en moest in een gesticht opgesloten worden. En dan mochten de ouders zich nog gelukkig rekenen, dat hunne dochter niet zwaarder gestraft werd, alsof er iets vreeselijker bestaat dan een gekkenhuis.

Flip hoorde schijnbaar kalm toe. Dan barstte hij woedend los.

— Eene nieuwe misdaad! kreet hij. Men ontroofte den ouders een kind, omdat dit zoo getart werd, dat het niet verantwoordelijk meer is voor sommige gezegden. De heer van Syssele, die eerlooze schelm, die de schuld van dit alles draagt, hij wordt met rust gelaten. Maar bij alle Heiligen, 't is uit met die schurkerijen! Kom, meester, laat ons werken en het vuur zoo stoken, dat het hoog opvlamt!

Druk koutende begaven de deken en zijn knecht zich naar Brugge

A. HANS

GROENINGHE

PENTEEKENINGEN VAN EMIEL WALRAVENS

TWEEDE DRUK

*« Gij zult uw vaderland beminnen,
en zijn taal en zijn roem, »*

(H. CONSCIENCE.)

L. OPDEBEEK, -- UITGEVER -- ANTWERPEN

HIJ VOND ZIJNE DOCHTER SLAPENDE. Blz. 223.

— Spreekt ze Fransch? vroeg de edelman.

— Neen, edele heer...

— Dan is 't een dorperswif... Jaag die prij van mijn kasteel weg! Moet ik nu lastig gevallen worden door eene berooide bedelares? Alloh! verstaat ge me niet? Ge droomt weer hé, uilenjong?

De deur vloog open en Aleida stormde binnen. Heur lange,